

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania T. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

o prawo do renty,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 20 listopada 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 października 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 11 października 2017 r. oddalił apelację od wyroku z dnia 18 stycznia 2017 r., którym Sąd Okręgowy w Z. oddalił odwołanie T. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 14 kwietnia 2015 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie przepisu art. 57 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez jego błędną interpretację, polegającą na przyjęciu za podstawę rozstrzygnięcia opinii biegłych bez dokonania wykładni tych przepisów i bez odniesienia stanu zdrowia wnioskodawcy do jego kwalifikacji zawodowych.

Skarżący podniósł ponadto zarzut naruszenia przepisów postępowania, tj.:

1) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 368 § 1 k.p.c. przez pominięcie merytorycznego i kompleksowego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny zarzutów zgłoszonych w apelacji, a w szczególności oceny opinii biegłych w zakresie ich niepełności i sprzeczności z ustaleniami faktycznymi wynikającymi z załączonej do akt sprawy dokumentacji medycznej oraz braku ich wzajemnej korelacji na tle stwierdzonych schorzeń skarżącego, które nie zostały usunięte w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, a które to uchybienia wskazywały na niepełność wydanych w sprawie opinii;

2) art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego zebranego w sprawie i niedokonanie oceny istotnych dowodów z dokumentacji medycznej zawierającej zapisy pozostające w sprzeczności z tezami opinii biegłych, co prowadziło do niemożności poczynienia prawidłowych ustaleń w sprawie; 3) art. 217 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. przez niewyjaśnienie istotnych dla sprawy okoliczności wskutek zaniechania wywołania opinii nowego zespołu biegłych sądowych specjalistów z zakresu schorzeń, na które cierpi wnioskodawca celem zbadania zdolności skarżącego do pracy, w sytuacji, gdy jak podniesiono w apelacji dotychczas wydane w sprawie opinie biegłych zawierały liczne sprzeczności z okolicznościami wynikającymi z analizy dokumentacji medycznej, przez co ustalenia biegłych pozostawały niepełne i wymagały ich usunięcia lub uzupełnienia, między innymi na drodze wydania opinii przez innych biegłych; 4) art. 224 § 1 k.p.c. i art. 286 k.p.c. polegające na przedwczesnym zamknięciu rozprawy, pomimo nieprzeprowadzenia dowodu z opinii innych biegłych celem definitywnego wyjaśnienia rzeczywistego stanu zdrowia skarżącego, sprecyzowania schorzeń, na jakie cierpi i ustalenia jego niezdolności do pracy; 5) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez pominięcie wskazania w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej zapadłego rozstrzygnięcia ze wskazaniem, które dokumenty i w jakim zakresie posłużyły do rekonstrukcji stanu faktycznego, w następstwie którego doszło do pominięcia części materiału zebranego w postępowaniu, braku wyczerpujących ustaleń, przez nierozważenie zebranego materiału dowodowego w sposób wszechstronny, a także dokonanie istotnych ustaleń Sądu sprzecznych z treścią zebranego w

sprawie materiału dowodowego, w szczególności przez przyjęcie, że wnioskodawca jest osobą zdolną do pracy oraz nieprzestrzeganie kompetencji sądu odwoławczego i niespełnienie jego procesowej funkcji (art. 382 k.p.c.).

Wskazując na powyższe podstawy, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) oraz zasądzenie od strony przeciwnej na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawca motywował potrzebą dokonania wykładni przepisów prawa procesowego, a mianowicie przepisu art. 286 k.p.c. przez ustalenie, czy pominięcie wezwania biegłego, który złożył pisemną opinię, nie naruszy jednej z podstawowych zasad procesu cywilnego, tj. zasady bezpośredniości, wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego, czy opinia biegłego w postępowaniu cywilnym ma ze swej istoty wyjaśnić sądowi orzekającemu w sprawie istotne okoliczności faktyczne wynikające ze zgromadzonego materiału dowodowego, którego analiza wymaga wiadomości specjalnych, i tym samym zastępuje ocenę pozostałego materiału dowodowego i w konsekwencji, czy Sąd orzekający jest zwolniony od dokonania własnej oceny źródłowej dokumentacji dowodowej, medycznej z punktu widzenia jej wiarygodności, czy też w powyższym zakresie może poprzestać na wnioskach opinii biegłych, jak również, czy w sytuacji braku istotnych ustaleń w zakresie stanu faktycznego w orzeczeniu Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny orzekając merytorycznie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji zobowiązany jest do poczynienia własnych ustaleń faktycznych i ich przedstawienia w uzasadnieniu, czy też może poprzestać na zaprezentowaniu jedynie własnej oceny dowodów i czy dokonując tejże oceny, winien odnieść się do wszystkich dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, czy też może poprzestać jedynie na części z nich oraz z uwagi na oczywiste naruszenie przepisów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zobowiązuje zatem skarżącego do określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga zatem - jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02 (niepublikowane) - wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie w sprawie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na tę przesłankę nie czyni zadość takim wymaganiom, bowiem wskazując „na potrzebę wykładni przepisów prawa procesowego, a mianowicie przepisu art. 286 k.p.c. przez ustalenie, czy pominięcie wezwania biegłego, który złożył pisemną opinię, nie naruszy jednej z podstawowych zasad procesu cywilnego, tj. zasady bezpośredniości”, pomija całkowicie okoliczność, że Sąd Najwyższy w sprawach, w których sporna jest okoliczność niezdolności do pracy dla celów rentowych, jednolicie prezentuje stanowisko, że z art. 286 k.p.c. nie wynika obowiązek sądu dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii innych biegłych, jeżeli pierwsza opinia nie jest dla strony korzystna. Należy mieć na względzie, że w sprawie, której przedmiotem jest prawo do świadczenia rentowego, warunkująca powstanie tego prawa i będąca elementem

ustaleń faktycznych ocena niezdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń osoby zainteresowanej (art. 278 § 1 k.p.c.). Opinia ta dostarcza sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w tym rodzaju występujących schorzeń, czasu ich powstania, stopnia zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości, stanowiących łącznie o braku zdolności do wykonywania zatrudnienia. Ewentualne wątpliwości co do treści opinii, zarówno własne, jak i podnoszone przez stronę, sąd usuwa w ten sposób, że żąda ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, a w razie potrzeby żąda też dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych (art. 286 k.p.c.). Sąd nie jest jednak obowiązany dążyć do sytuacji, aby opinią biegłego zostały przekonane również strony. Wystarczy, że opinia jest przekonująca dla sądu (por. wyrok z dnia 19 maja 1998 r., II UKN 55/98, OSNAPiUS 1999 nr 10, poz. 351). Dlatego sąd ma obowiązek dopuszczenia (również z urzędu - art. 232 § 2 k.p.c.) dowodu z dalszej opinii tylko wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wtedy, gdy opinia, którą dysponuje zawiera istotne luki, bo nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, czyli nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona przez biegłych analiza nie pozwala organowi orzekającemu skontrolować ich rozumowania, co do trafności wniosków końcowych. Jeżeli opinia biegłych wywołuje u sądu uzasadnione wątpliwości z uwagi na występujące w niej błędy, sprzeczności lub inne wady, wówczas sąd ten ma obowiązek zastosowania art. 286 k.p.c., przez zażądanie ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie lub - w razie potrzeby - zażądania dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych (por. wyroki z dnia 16 września 2009 r., I UK 102/09, LEX nr 537027 i z dnia 14 stycznia 2011 r., II UK 160/10, LEX nr 786386 oraz przywołane w nich orzecznictwo, a także wyrok z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149).

Wykładnia art. 286 k.p.c. jako przepisu zobowiązującego sąd do zażądania ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie odnośnie do istnienia niezdolności do pracy dla celów rentowych tylko wówczas, gdy opinia dotknięta jest błędami, zawiera luki, sprzeczności, czy inne wady, została zatem dokonana w

orzecznictwie, a to oznacza, że nie zachodzi potrzeba dokonania jego wykładni w tym zakresie w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Nie można też uznać, że skarżący wykazał potrzebę rozpoznania jego skargi z uwagi na występujące w sprawie zagadnienie prawne. Istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę kasacyjną istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednorodność dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej nie

jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Wymagań tych skarżący nie spełnił, bowiem zadając pytanie o to, „czy opinia biegłego w postępowaniu cywilnym ma ze swej istoty wyjaśnić sądowi orzekającemu w sprawie istotne okoliczności faktyczne wynikające ze zgromadzonego materiału dowodowego, którego analiza wymaga wiadomości specjalnych, a tym samym zastępuje ocenę pozostałego materiału dowodowego i w konsekwencji, czy sąd orzekający jest zwolniony od dokonania własnej oceny źródłowej dokumentacji dowodowej medycznej z punktu widzenia jej wiarygodności, czy też w powyższym zakresie może poprzestać na wnioskach opinii biegłych, jak również, czy w sytuacji braku istotnych ustaleń w zakresie stanu faktycznego w orzeczeniu Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny orzekając merytorycznie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji zobowiązany jest do poczynienia własnych ustaleń faktycznych i ich przedstawienia w uzasadnieniu, czy też może poprzestać na zaprezentowaniu jedynie własnej oceny dowodów i czy dokonując tejże oceny, winien odnieść się do wszystkich dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, czy też może poprzestać jedynie na części z nich”, nie wskazał żadnych przepisów prawa, których miałyby dotyczyć tak sformułowane wątpliwości, nie przedstawiając też żadnych argumentów, które miałyby prowadzić do rozbieżnych ocen.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi w niniejszej sprawie do rozpoznania nie zawiera też żadnych argumentów na poparcie twierdzenia o jej oczywistej zasadności, biorąc pod uwagę, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje zatem skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie

kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Nie spełnia tego wymagania wskazanie na „oczywiste naruszenie przepisów wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej”. Z takiego stwierdzenia nie wynika bowiem ani dlaczego, ani jakie konkretnie przepisy naruszył Sąd drugiej instancji. Podstawy skargi kasacyjnej nie podlegają badaniu na tym etapie postępowania przed Sądem Najwyższym, w związku z czym o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw, co w konsekwencji oznacza, iż skarżący nie zdołał wykazać również, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi z uwagi na występowanie tej przesłanki „przedsądu”.

Z tych względów Sąd Najwyższy z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.